

Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii

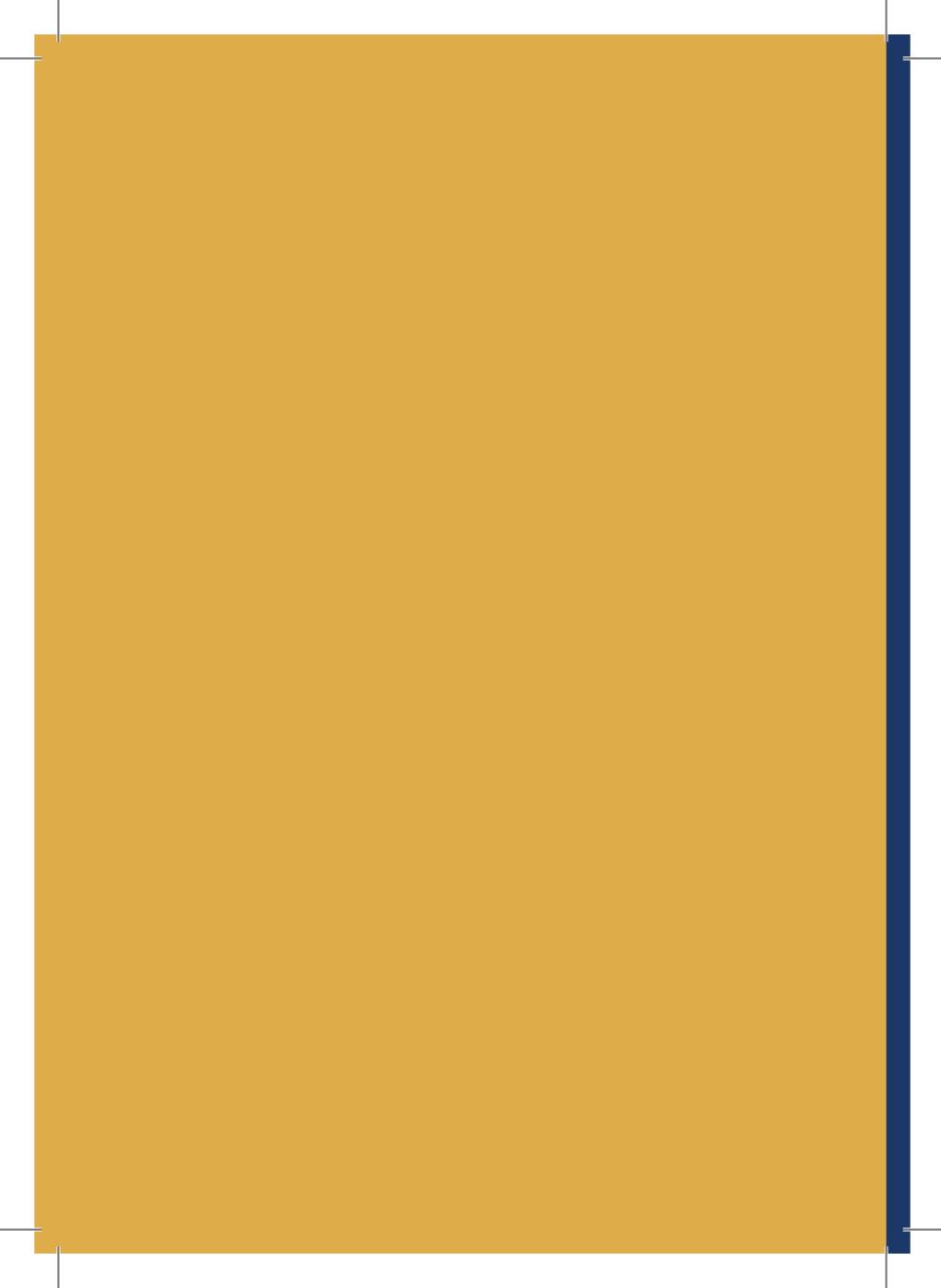
IJUE IDARA YA USTAWI WA JAMII

Idara ya Ustawi wa Jamii, S.L.P. 1949 Dar es Salaam

USAID
KUTOKA KWATU
WA MAREKANI

**MUHTASARI WA
MAJUKUMU YA
IDARA USTAWI
WA JAMII**

Utangulizi

Idara ya Ustawi wa Jamii ni moja kati ya Idara zilizo chini ya Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii. Idara hii inaongozwa na Kamishna wa Ustawi wa Jamii. Kabla ya mabadiliko ya Muundo wa Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Kamishna alikuwa akisaidiwa na Makamishna wasaidizi watatu (4) wakiongoza vitengo vikuu vitatu.

Baada ya mabadiliko ya Muundo wa Wizara 2009 kimeanzishwa kitengo kingine ambacho kihusika na mafunzo na maendeleo ya watumishi wa kada ya ustawi wa jamii. Kitengo hiki kipyaa kinaongozwa na Kamishna Msaidizi ambaye atakuwa sehemu ya Kurugenzi ya Mafunzo.

Idara ina ofisi katika mikoa yote 21; wilaya 35 za Tanzania Bara; pamoja na uwakilishi wa maafisa ustawi wa jamii washauri katika ofisi zote za Makatibu Tawala wa Mikoa.

Aidha Idara inasimamia na kuendesha Makazi 17 ya Wazee na Wasiojiweza; Makao ya Watoto wenyewe shida Kurasini; Mahabusi 5 za Watoto; Shule ya Maadilisho Irambo; Kituo cha Ustawi wa mama na mtoto Ilonga, Kilosa; Vyuo 7 vya mafunzo stadi za kazi kwa watu wenyewe ulemavu; na Chuo cha Ustawi wa Jamii Kisangara, kinachotoa mafunzo ya Malezi ya Watoto na mafunzo ya Ustawi wa Jamii.

Dira ya Idara:

Kuwa na jamii inayozingatia haki, ustawi na maendeleo kwa makundi yote yaliyo katika mazingira hatarishi.

Dhima ya Idara:

Kutoa huduma za ustawi wa jamii kwa wananchi hususan makundi maalum zenye uwiano, haki na usawa, viwango vya ubora, na zilizo endelevu.

Muundo wa Idara:

Idara ya Ustawi wa Jamii inaongozwa na Kamishna, akisaidiwa na Makamishna Wasaidizi chini ya vitengo vinne kama ifuatavyo:

- (i) Huduma kwa Familia, Watoto na malezi ya awali ya mtoto
- (ii) Huduma kwa Watu wenyewe Ulemavu na Wazee;
- (iii) Huduma za Marekebisho ya Tabia na Haki za Watoto/ Vijana kisheria;
- (iv) Mafunzo na Maendeleo ya Watumishi wa Kada ya Ustawi wa Jamii.

Majukumu ya Idara:

- (i) Kuandaa na kusimamia utekelezaji wa Sheria, Sera, miongozo, kanuni na viwango vya ubora katika utoaji wa huduma mbalimbali za ustawii wa jamii;
- (ii) Kufanya tathmini, ufuatililaji na uratibu wa huduma za ustawii wa jamii nchini;
- (iii) Kujenga uwezo wa kitaaluma kwa Maafisa Ustawi wa Jamii ili waweze kutoa huduma timilifu kwa wananchi;
- (iv) Kufanya tafiti zinazohusu huduma za ustawii wa jamii.
- (v) Kuwajengea uwezo watumishi wa ustawii wa jamii na wadau katika utoaji wa huduma bora za ustawii wa jamii.
- (vi) Kuanzisha na kuendeleza programu za kushawishi, kutetea na kulinda haki za makundi maalum yakiwemo ya watu wenyewe ulemavu; wazee na wasiojiweza; familia zenye dhiki; na watoto wanaoishi katika mazingira hatarishi.
- (vii) Kujenga mahusiano na wadau wa nje na ndani ili kutoa huduma bora za ustawii wa Jamii.

KAZI ZA VITENGO

1 KITENGO CHA HUDUMA YA USTAWI WA FAMILIA NA WATOTO; MALEZI, MAKUZI NA MAENDELEO YA AWALI YA WATOTO WADOGO

Kitengo hiki kinatoa huduma zake kwa kuzingatia Sera, Miongozo, Kanuni na sheria zifuatazo:

- (i) Sheria ya Ndoa Na. 5 ya mwaka 1971;
- (ii) Sheria ya mtoto ya mwaka 2009;
- (iii) Sheria ya kuzuia Usafirishaji Haramu wa Binadamu "The Anti-Trafficking in Persons" Act, 2008

Huduma zinazotolewa ni pamoja na:-

- (i) **Huduma za usuluhishi wa ndoa zenyе mifarakano;**
Huduma hii hutolewa katika Baraza la usuluhishi wa ndoa la Kamishna wa Ustawi wa Jamii; Kazi zinazofanyika ni pamoja na;
 - Kufanya unasihi kwa wanandoa walio kwenye migogoro na mifarakano ili kupata suluhu ya matatizo yanayowakabili na kuwawezesha kuishi kwa amani na upendo.
 - Kusimamia na makubaliano yaliyofikiwa na wanandoa katika usuluhishi ili kuimarisha mahusiano baina yao na watoto wao
 - Kutoa mafunzo kwa wanandoa/familia, kabla/baada ya ndoa kwa lengo la kuwapa stadi/kuboresha mahusiano kupitia stadi za mawasiliano (communication skills); maamuzi (decision making); utatuzi wa matatizo (Conflict resolution skills); na Stadi za malezi (Effective Parenting and caretaking skills).k.

- Kuelekeza mashauri ya ndoa katika mahakama pale ambapo usuluhishi umeshindikana.
- Kujenga uwezo wa unashihi, usuluhishi na upatanishi (Counseling, reconciliation and mediation) kwa wajumbe wa mabaraza ya usuluhishi wa ndoa ya kata na yale ya madhehebu ya dini

(ii) Huduma ya matunzo kwa watoto walio kwenye ndoa zenye mfarakano;

Huduma hii hutolewa ili kuwezesha watoto ambao wazazi wao wako kwenye ndoa zenye migogoro kupata haki na mahitaji yao ya msingi. Kazi zinazofanyika ni pamoja na;

- Kufanya uchunguzi wa kijamii ili kupata taarifa sahihi kuhusu tatizo
- Kufanya unashihi kwa wanandoa na familia ili wafikie makubaliano ya namna ya kuwaturunza watoto na kusimamia utekelezaji wa makubaliano hayo
- Kuelekeza mashauri mahakamani kwa uamuzi wa kisheria endapo makubaliano ya hiari hayakufikiwa

(iii) Huduma ya matunzo kwa watoto wanaozaliwa nje ya ndoa;

Huduma hii hutolewa ili watoto wanozaliwa nje ya ndoa waweze kupata haki na huduma wanazostahili. Kazi zinazofanyika ni pamoja na;

- Kupokea malalamiko kutoka kwa akina mama au akina baba yanayohusu watoto waliozaliwa nje ya ndoa.
- Kufanya uchunguzi wa kijamii kuhusu malalamiko kutoka kwa akina mama wajawazito au wenye watoto waliozaliwa nje ya ndoa na ambao baba zao hawawajibiki kuwaturunza
- Kufanya unashihi kwa wahusika ili kufikia makubaliano

ya hiari kuhusu matunzo na malezi ya watoto husika na kusimamia makubaliano yaliyofikiwa

- Kufanya upatanishi ili kuondoa mvutano baina ya wazazi na kuepusha athari za kisaikolojia kwa watoto
- Kuelekeza shauri mahakamani endapo makubaliano ya hiari hayakufikiwa

(iv) Huduma ya makao ya kulelea watoto yatima na walio katika mazingira hatarishi;

Huduma ya malezi, matunzo na ulinzi kwa watoto yatima na walio katika mazingira hatarishi inatolewa kwa watoto ambao wamekosa wazazi/ndugu na jamaa wa kuwalea kutokana na sababu mbalimbali. Serikali, mtu binafsi, mashirika ya hiari, mashirika ya dini, mashirika yasiyo ya kiserikali yanaweza kuanzisha na kuendesha makao ya watoto yatima. Anayeanzisha na kuendesha makao lazima awe na uwezo wa kutekeleza mambo yote kwa mujibu wa maelekezo yaliyotolewa na sheria, kanuni na mwongozo wa uanzishaji na uendeshaji wa makao hayo. Kazi zinazofanyika ni pamoja na;

- Kufanya ukaguzi wa eneo linalokusudiwa kwa shughuli hiyo
- Kutoa leseni ya umiliki na uendeshaji kwa muombaji aliyekidhi masharti na vigezo vyta kutoa huduma hiyo
- Kusimamia na kuratibu huduma zinazotolewa kwa watoto makaoni.
- Kutoa idhini kwa mtoto anayetunzwa katika makao kuchukuliwa na mlezi/walezi wa kambo
- Kupokea na kuchambua taarifa mbalimbali za utekelezaji na mapato na matumizi kutoka kwa viongozи wa makao

- Kufanya ukaguzi katika makao na kutoa ushauri wa kitaalamu kila inapohitajika
- Kufanya uchunguzi wa kijamii ili kujua sababu zinazofanya mtoto/watoto kuwa na hitaji la malezi katika makao
- Kufanya ufuatilaji nyumbani kwa walezi, ndugu na wazazi ili kuwaandaa kupokea mtoto/watoto wanaolelewa kwenye makao
- Kuwatengamanisha wanaokulia makaoni ili waweze kujumuika na kujitegemea kwenye jamii
- Kutoa mafunzo ya malezi na ulinzi wa watoto kwa viongozi na walezi wa watoto yatima na walio katika mazingira hatarishi
- Kuelimisha jamii kuhusu athari za malezi ya watoto katika makao
- Kuhamasisha Jamii kuhusu taratibu za uanzishaji na uendeshaji wa makao ya kulea watoto wenyе shida.

(v) Huduma ya malezi ya kambo na kuasili;

Huduma hii hutolewa kwa watoto ambao wamekosa malezi, matunzo na ulinzi toka kwa wazazi/walezi na ndugu kutokana na sababu mbalimbali kama vile kifo, kutelekezwa. Kazi zinazofanyika ni pamoja na;

- Kufanya uchunguzi wa kijamii kwa watu wanaoomba watoto kwa ajili ya malezi ya kambo
- Kufanya uchunguzi wa kijamii kwa watoto wanaostahili kupewa kibali cha malezi ya kambo
- Kufanya mawasiliano na International Social Services kwa lengo la kupata maoni na mapendekezo kutoka nchi za nje kuhusu waombaji ambao sio raia wa Tanzania

- Kutoa kibali cha malezi ya kambo kwa waombaji walioidhinishwa na Kamishna wa Ustawi wa Jamii
- Kufanya ufuatilajji wa malezi, makuzi na maendeleo ya watoto alio katika malezi ya kambo
- Kutoa ushauri kwa walezi wa kambo kuchukua hatua za kuasili watoto baada ya kutimiza kipindi cha miezi mitatu cha malezi ya kambo na kuridhika na malezi yao.
- Kuandaa na kuwasilisha taarifa ya kijamii Mahakama Kuu ya Tanzania kuhusu maombi ya kuasili mtoto
- Kuelimisha jamii kuhusu huduma na taratibu za malezi ya kambo na kuasili

(vi) Huduma ya malezi, makuzi na maendeleo ya awali ya watoto wadogo.

Huduma ya malezi, makuzi na maendeleo changamshi ya watoto wadongo hutoa mahitaji ya msingi na uchangamshi wa awali kwa watoto wadogo walio na umri wa miaka 0-8. Huduma hii hutolewa kupitia programu ya malezi, makuzi changamshi ya awali ndani ya kaya na katika vituo vya kulelea watoto wadogo mchana ili kuwawezesha watoto kukua vema kimwili, kiakili, kijamii na kihisia. Huduma zinazotolewa zinajumuisha Afya, Lishe, Ulinzi na Usalama, Michezo na Burudani, Upendo, kuelekezwa maadili mema na kuandaliwa kuingia shule ya msingi. Kazi zinazofanyika ni pamoja na;

- Kuhamasisha jamii na Taasisi mbalimbali kuhusu umuhimu wa utoaji wa huduma za malezi, makuzi na maendeleo changamshi ya awali ya watoto.
- Kuandaa na kutekeleza Program za malezi changamshi ya awali kwa watoto.

- Kuhamasisha Jamii kuhusu taratibu za uanzishaji na usajili wa vituo vya kulelea watoto wadogo mchana.
- Kufanya ukaguzi na ufuatilaji wa huduma zinazotolewa kwa watoto wadogo katika vituo vya kulelea watoto wadogo mchana.
- Kusajili vituo vya kulelea watoto wadogo mchana na vituo vya malezi na matunzo ya watoto wachanga.
- Kuratibu na kusimamia uendeshaji wa vyuo vya mafunzo na mafunzo ya Malezi, Makuzi na Maendeleo changamshi ya Watoto wadogo.

(vii) Huduma ya Malezi, Matunzo na Ulinzi shirikishi

Jamii kwa watoto yatima na walio katika mazingira hatarishi (community based care, support and protection of orphans and vulnerable children)

Huduma hizi hutolewa kwa watoto walio katika mazingira hatarishi, ambao wanakosa haki zao za msingi au wako katika hatari ya kukosa haki hizo. Huduma hizi hutolewa na Idara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali zikiwemo Halmashauri, Mashirika yasiyo ya Kiserikali na jamii ambapo watoto hao hutambuliwa na jamii na kupata mahitaji ya msingi pale walipo. Uzoefu umeonyesha kuwa malezi kwenye familia na jamii ni bora ukilinganisha na malezi kwenye makao ya watoto ambako mara nydingi watoto huathirika kisaikologia na kijamii pia hujenga tabia tegemezi mionganini mwao. Hivyo inasisitizwa kuwa kadri itakavyowezekana watoto watunzwe na kulelewa katika jamii zao na uamuzi wa kumpeleka mtoto makaoni iwe ni hatua ya mwisho kabisa. Kazi zinazofanyika ni pamoa na;

- Kuwezesha Halmashauri ili ziweze kushirikiana na jamii kufanya utambuzi wa watoto waishio katika mazingira hatarishi na kubaini mahitaji yao, walezi wao na uwezo walio nao, hatimaye kupanga mipango ya kuwashudumia.
- Kujenga uwezo wa wazazi/walezi ili waweze kuwapa malezi bora na msaada wa kisaikolojia na kijamii.
- Kushirikiana na wadau mbalimbali ili kuimarisha mifumo ya kinga ya jamii na kuziwezesha familia maskini hususan zinazolea watoto walio katika mazingira hatarishi na hatimaye kuboresha vipato vyao na kukidhi mahitaji ya watoto wao.
- Kuziwezesha famili na jamii kuandaa mipango shirikishi jamii ya kuwashudumia watoto waishio katika mazingira hatarishi kwa kutumia rasilimali walizonazo.
- Kutoa mafunzo kwa walezi na watoa huduma kuhusu stadi za malezi na matunzo kwa watoto hao.
- Kushirikiana na wadau mbalimbali katika kupanga mipango ya utotaji huduma na upatikanaji wa rasilimali kwa ajili ya kuwashudumia watoto hao.

(viii) Huduma kwa familia zenyenye dhiki

Familia za watu wenye dhiki ni ambazo hazina uwezo wa kumudu na kukidhi mahitaji yao ya msingi kama vile: Chakula na Makazi kutokana na dharura zilizojitokeza au hali halisi ya maisha yao. Familia hizi ni pamoja na zile zinazoongozwa na watoto wenyewe, wazee wasiojiweza, wajane na wenye magonjwa sugu ya muda mrefu, watoto waliozaliwa wameungana na akina mama wanaopata ulemavu wakati wa kujifungua. Aidha huduma hii hutolewa pia kwa akina mama wanaojifungua watoto zaidi ya watoto wawili kwa mara

moja. Pamoja na huduma hizo misaada mingine inayotolewa ni ile ya dharura kwa familia zenyet dhiki kama misaada midogomidogo, mahitaji ya Elimu, misamaha ya huduma mbalimbali za kijamii. Shughuli zinazofanyika ni pamoja na;

- Kupokea na kufanya uchambuzi wa maombi kutoka kwenye familia zenyet dhiki pamoja na kufanya uchunguzi wa kijamii kuhusu maombi hayo.
- Kutoa unasihi na ushauri wa kitaalam kwa waombaji kulingana na mahitaji au matatiza waliyo nayo
- Kuzijengea uwezo familia zenyet dhiki kwa kuzipatia misaada ya dharura/midogomidogo au kuwaelekeza kwenye Taasisi nyingine ambazo zinatoa huduma/ misaada wanayoomba.
- Kusimamia na kufuatilia misaada iliyotolewa kwa familia zenyet dhiki.
- Kupokea na kuchambua maombi ya msaada wa Rais wa kwa akina mama waliojifungua watoto zaidi ya wawili kwa mara moja.
- Kutoa msaada wa Rais kwa akina mama waliojifungua watoto zaidi ya wawili kwa mara moja

2 KITENGO CHA MAREKEBISHO YA TABIA NA HAKI ZA MTOTO KISHERIA:

Kitengo hiki kinatoa huduma kwa kuzingatia Sera, Miongozo, Kanuni na Sheria mbalimbali. Sheria hizo ni;

- (i) Sheria ya mtoto ya mwaka 2009
- (ii) Sheria ya Huduma za Majaribio na Ujenzi wa Tabia (Sura Na.247)
- (iii) Sheria ya Makosa ya Kujamiihana Na.4 ya Mwaka 1998
- (iv) Sheria ya Kanuni za adhabu (Sura ya 16)
- (v) Sheria ya Huduma kwa jamii Na.6 ya Mwaka 2002

Huduma zinazotolewa ni pamoja na:-

- (i) **Haki za watoto/vijana (Juvenile Justice)**

Mtoto au kijana anayeshitakiwa kwa kosa la jinai anapaswa kupelekwa katika mahakama ya watoto (Juvenile Court) au ambayo mazingira yake yanalingana nayo. Aidha watoto/vijana wanapaswa kupelekwa katika mahabusi za watoto (Retention Homes) badala ya mahabusi za wakubwa (Remand Prison), pale ambapo wamekosa dhamana au kosa lake halistahili dhamana. Iwapo wanapatikana na hati kwa kosa la jina na iwapo umri wao ni chini ya miaka 16 Afisaustawi wa Jamii atawasilisha taarifa mahakamani. Taarifa hii itamwezesha hakimu kupata picha kamili kuhusu maisha na mazingira ya mshitakiwa kabla ya kutoa hukumu. Taarifa hii pia itasaidia hakimu kutoa hukumu ya kumpeleka mtoto chini ya usimamizi na uangalizi wa Afisaustawi wa Jamii kwa muda usiopungua miezi 12 na usiozidi miezi 36, au atahukumiwa kwenda katika shule ya maadhimisho (Approved School) kwa muda kati ya miezi 12 na 36 badala ya kuhukumiwa kwenda kutumikia kifungo chake katika jela ya watu wazima.

(ii) Huduma katika Mahabusi za watoto

- Kuwahifadhi "Custodial" na kuwatunza mahabusu ili kutoa ulinzi na usalama.
- Kuwapatia watoto huduma muhimu kwa malezi na maadili mema kuzingatia haki za watoto kwa kushirikiana na Jamii (Community Based Rehabilitation).
- Kuwahuisha watoto/vijana katika shughuli/miradi mbalimbali, Elimu ya msingi, mafunzo ya dini, michezo, bustani, stadi za maisha, ushauri nasaha kwa madhumuni ya kurekebisha tabia (Behavioural rehabilitation).

(iii) Huduma za shule ya maadilisho

- Kuwaweka na kuwatunza, waadiliwa kwa lengo la kutoa malezi.
- Kutoa huduma ya unasihi.
- Kutoa elimu ya msingi, na ufundu, stadi za maisha, ushauri nasaha, shughuli za bustani, utengamano na kuwaunganisha na wazazi (reunification) kwa waadiliwa.
- Kutoa usimamizi na kufuatilia mwenendo wa waasiliwa wanaosaidiwa kujirekebisha tabia.
- Moduli, miongozo ya uwezesaji, nyenzo za ufuatiliaji na utoaji taarifa zitakazotumika katika ngazi zote na kuandaa mafunzo mbalimbali kwa wadau.

(iv) Huduma kwa watoto watukutu (Juvenile delinquents)

- Kufanya uchunguzi wa tabia na mwenendo wao (social investigation) ili kufahamu sababu zinazosababisha mwenendo mbaya kwa watoto.

- Kutoa ushauri kwa watoto, wazazi ili kutoa maelekezo ya malezi bora.
- Marekebisho ya tabia zao kwa kuwahusisha katika michezo, elimu ya ufundi, unasihi, stadi za maisha na shughuli mbalimbali kutegemea na mazingira walipo kwa lengo la kuwapunguzia muda wa kujihusha na uovu na uzururaji ovyo.

(v) Huduma zitolewazo katika Mahakama ya watoto

- Kuunganisha huduma za Ustawi wa Jamii na Sheria za watoto katika mahakama na wadau mbalimbali kama Mahakimu, Wanasheria, Polisi, Jumuiya za wananchi, Mashirika yasiyo ya Ki-Serikali na Mashirika ya Kidini.
- Kufanya mahojano na mtoto/kijana mshitakiwa ili kupata chanzo na sababu ya tatizo.
- Kuiwasilisha taarifa hiyo Mahakakamani ili kumsaidia Hakimu kutoa maamuzi kwa maslahi ya mtoto/kijana (Social Enquiry Report).
- Kuweka mkataba wa marekebisho ya tabia na mteja.
- Kusimamia na kufuatilia mwenendo na tabia za mtoto/kijana.
- Kuwaunganisha watoto/vijana na wazazi/walezi.
- Kuunganisha mipango ya uwezeshaji haki jamii na mipango ya kitaifa kama vile MKUKUTA, MKURABITA, Dira ya Maendeleo ya Taifa 2025, na Malengo ya Milenia (MDGs).
- Kupanga na kutekeleza mikakati ya mawasiliano na ushirikiano wa Wizara mbalimbali pamoja na Taasisi nyingine zinazojishughulisha na Haki za Jamii.
- Kuhakikisha kwamba mipango yote inaendeshwa katika viwango vya Ubora.

- Kuandaa nyenzo za kazi kama viti, moduli, miongozo ya uvezeshaji, nyenzo za ufuutilaji na utoaji taarifa zitakazotumika katika ngazi zote na kuandaa mfumo mbalimbali kwa wadau.

(vi) Huduma kwa watoto wanaoishi mitaani

- Usimamizi wa utoaji wa huduma kwa watoto wanaoishi mitaani na unyanyasaji wa watoto.
- Kuandaa utaratibu wa shughuli za kusaidia kuzuia ongezeko la watoto wanaoishi mitaani.
- Kuratibu shughuli za huduma zinazotolewa na Taasisi za hiari na zingine kwa watoto wanaoishi mitaani.
- Kukagua na kutoa ushauri wa kitaalam kwa taasisi na watumishi wanaoshughulika na utoaji wa huduma kwa watoto wanaoishi mitaani na unyanyasaji watoto.
- Kutoa leseni za uendeshaji wa makao.

(vii) Huduma ya elimu juu ya athari ya pombe na madawa ya kulevyta

- Idara kwa kushirikiana na shirika la kazi duniani (ILO) ilianzisha kituo cha kutoa Elimu ya athari ya pombe na madawa ya kulevyta na pia kutafuta njia za kuwatenganisha watumiaji na madawa hayo pale inapobidi.
- Kuwatafutia ajira, mafunzo na mikopo nafuu ya kuanzisha miradi midogomidogo ya uzalishaji mali.

Ministry of Health and Social Welfare

Department of Social Welfare

FAMILY WELFARE, CHILDREN AND DAY CARE CENTRE SERVICES INSTITUTIONS

21

3 KITENGO CHA HUDUMA KWA WATU WENYE ULEMAVU NA WAZEE:

**Kitengo hiki kinatoa huduma kwa kuzingatia Sera,
Miongozo, Kanuni na Sheria zifuatazo:**

Sera:

- (i) Sera ya Taifa ya Wazee (2003);
- (ii) Sera ya Taifa ya Maendeleo na Huduma kwa Watu Wenye Ulemavu (2004).

Sheria:

- (i) Sheria ya Watu Wenye Ulemavu (Na. 9, ya 2010)

Huduma zinazotolewa ni pamoja na:-

(i) Mafunzo ya Stadi za kazi kwa watumishi wa Ulemavu:

Mafunzo ya stadi za kazi na ufundu sadifu yanatolewa kwenye Vyuo vya Ufundu kwa Watu wenye Ulemavu vya Yombo – Dar es Salaam, Masiwani – Tanga, Mirongo – Mwanza, Mtapika – Masasi, Mbeya, Singida na Luanzari – Tabora. Stadi za kazi zinazofundishwa ni useremala, ushonaji wa nguo na viatu, ukarani (Computer), umeme na ufundu rangi, ufundu uashi, kilimo na ujasiriamali. Mafunzo haya hutolewa kwa kipindi cha miaka miwili na wahitimu wanafanya mitihani ya Taifa inayotolewa na Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundu (VETA).

(ii) Utengemao kwa Watu wenye Ulemavu:

Huduma hii inalenga katika kuwawezesha watu wenye ulemavu kupata ajira ya mshahara au kuajiri wenyewe.

Huduma hii hutolewa kwa:-

- Kuwapa taarifa na ushauri juu ya upatikanaji wa Ajira.
- Kuwapatia mitaji ya biasara ndogo ndogo ama nyenzo za kufanyia kazi za uzalishaji.
- Kufanya ufuatilajia na kutoa ushauri wa kitaalam ili watu wenye ulemavu wamudu shughuli wazifanyazo.
- Kufanya utambuzi wa awali kwa watoto wenye ulemavu na walio katika hatari ya kupata ulemavu.

(iii) Marekebisho

Huduma hii hutolewa kwa:

- Kuwapa huduma za ushauri nasaha
- Kuwapa stadi za maisha
- Ushauri wa kuchagua masomo kulingana na makali ya ulemavu walionao
- Kuwashauri na kuwahimiza kufanya mazoezi tiba kwa wenye ulemavu wa viungo.

(iv) Matunzo kwa Watu wenye Ulemavu/Wasiojiweza:

Huduma ya matunzo hutolewa katika makazi maalum ya Serikali na ya Wakala za hiari. Kwa mujibu wa Sheria mwenye mamlaka ya kumpeleka mhudumiwa kwenye makazi ni Kamishna wa Ustawi wa Jamii au muwakilishi wake. Matunzo pia hutolewa kwa watu wenye ulemavu/wasiojiweza nje ya makazi kwa kuwapatia misaada midogo midogo ya kuwawezesha kumudu maisha.

(v) Huduma ya Utengemao kwa wazee walio katika makazi:

- Kuwapa mafunzo ya kazi za mikono, kilimo, ufundu na uvuvi

- Kuwapa elimu ya kumudu kuishi katika mazingira ya jamii
- Kuwapatia nyenzo na mitaji midogo midogo ya kuendelea na maisha watokapo kwenye makazi.

(vi) Huduma za ushauri kwa Wazee:

Huduma hii hutolewa kwa wazee mmoja mmoja au vikundi kwa lengo la kuwawezesha wazee kuishi maisha yaliyo bora. Maeneo ya ushauri ni pamoja na namna ya kuanzisha/kuendesha miradi ya uzalishaji mali na upatikanaji wa mikopo na masoko ya bidhaa zinazozalishwa.

(vii) Nyenzo za Kujimudu:

Lengo la huduma hii ni kuwawezesha watu wenye ulemavu kupata nyenzo za kujimudu. Nyenzo hizo ni pamoja na kifaa cha kutembelea chenyе magurudumu matatu (kama baiskeli), viatu maalum, shime siki, miwani, fimbo nyeupe, kofia (pama), miguu ya bandia na mikono, fimbo ya kutembelea na “clutches”. Mwenye ulemavu anapaswa kuchangia gharama za upatikanaji wa kifaa kwa asilimia 40 kulingana na uwezo alionao na ikibainika hana uwezo itaangaliwa kulingana na taarifa ya Afisa Ustawi.

(viii) Huduma kwa Vyama/Asasi za Watu wenye Ulemavu:

Huduma hii hutolewa kwa Vyama/Asasi za watu wenye ulemavu kwa lengo la kuviwezesha kuboresha uendeshaji wa Vyama/Asasi hizo. Huduma za ushauri hutolewa na Afisa Ustawi wa Jamii katika ngazi ya Wilaya/Mkoa.

Huduma hii hutolewa kwa:

- Kutoa ushauri kwa vyama/asasi za watu wenye ulemavu
- Kuvijengea uwezo ili kutoa huduma madhubuti kwa wanachama wao
- Kuvipatia ruzuku li vitoe huduma bora kwa wanachama wao
- Kutoa ushauri wa kitaalam

Ministry of Health and Social Welfare

Department of Social Welfare

JUVENILE JUSTICE INSTITUTIONS

4 KITENGO CHA MAFUNZO NA MAENDELEO YA WATUMISHI WA KADA YA USTAWI WA JAMII:

Kitengo hiki kinashughulikia mafunzo na maendeleo ya watumishi wa idara ya ustawi wa jamii. Majukumu yake ni; -

- Kufanya upembuzi yakiniyu wa mahitaji ya mafunzo kwa watumishi wa kada ya ustawi wa jamii
- Kuandaa na kusimamia mipango ya mafunzo ya muda mfupi na mrefu na mafunzo rejea kwa maafisaustawi watumishi;
- Kutengeneza muundo wa taaluma za watumishi wa Idara;
- Kuhuisha takwimu za watumishi wa kada ya Ustawi wa Jamii;
- Kusambaza nyaraka, kanuni mbalimbali zinazohusu maendeleo ya watumishi kazini.
- Kuibua mipango na kufanya tathmini ya mpango wa mafunzo ya watumishi wa Idara ya Ustawi wa Jamii.
- Kuwa kiungo na wadau mbalimbali katika kuajiri na kuwapangia sehemu za kazi na matumizi ya rasilimali watu kwa Idara ya Ustawi wa Jamii.
- Kuwa na mpango endelevu wa kuendeleza elimu/ taaluma kwa watumishi wa Idara ya Ustawi wa Jamii. (Continuing Education/ Continuing Professional Development).
- Kuandaa 'scheme of service' ya maafisaustawi kulingana na ngazi zao na kusimamia utekelezaji wake.

5 PROGRAMU ZINAZOSIMAMIWA NA IDARA YA USTAWI WA JAMII

5.1 Mpango shirikishi jamii wa malezi, matunzo na ulinzi kwa yatima na watoto walio katika mazingira hatarishi

Idara kwa kushirikiana na wadau wa maendeleo wakiwemo Shirika la kimataifa la kuhudumia watoto (UNICEF), Family Health International, Pact Tanzania, mashirika yasiyo ya kiserikali na asasi za kiraia zinaojihusisha na utoaji wa huduma kwa watoto walio katika mazingira hatarishi na Halmashauri inatekeleza mpango wa utambuzi na huduma kwa watoto waishio katika mazingira hatarishi. Mpango huu unalenga katika kushirikisha na kujenga uwezo wa jamii kuweza kuwatambua watoto hao katika maeneo wanakoishi na kuandaa mipango ya kuwashudumia kwa kutumia uwezo uliopo ndani ya jamii husika.

Aidha **ku**pitia mpango huu zipo program mbalimbali ambazo zinatekelezwa na Idara ili kuwezesha upatikanaji wa huduma kwa watoto walio katika mazingira hatarishi.

Programu hizo ni;

- Kuendesha mafunzo kwa wavezeshaji ngazi za taifa, halmashauri na kata/vijiji ili kuwezesha jamii kufanya utambuzi wa watoto hao;
- Kuendesha mafunzo kwa wavezeshaji haki jamii katika ngazi za taifa, halmashauri na kata/vijiji ili kuwezesha upatikanaji wa haki kwa watoto hao;
- Kuendesha mafunzo kwa wavezeshaji na wadau

mbalimbali kuhusu stadi za malezi ya watoto yatima na walio katika mazingira hatarishi katika ngazi ya jamii.

- Kujenga uwezo wa Idara ya ustawi wa jamii, halmashauri, kata na vijiji katika kutekeleza mpango wa utambuzi na huduma kwa watoto walio katika mazingira hatarishi.
- Kuandaliwa kwa Mpango kazi wa taifa wa huduma kwa yatima na watoto waishio katika mazingira hatarishi
- Kuandaliwa kwa "Data Base" kwa ajili ya kumbukumbu za watoto yatima na walio katika mazingira hatarishi na watoa huduma kwa watoto hao

5.2 Mpango wa Uwezeshaji Haki Jamii

Watoto wanaoishi katika mazingira hatarishi wanakabiliwa na ukosefu mkubwa wa haki na sheria kwa sababu ya matatizo yaliyo katika mfumo wa vyombo vya utoaji wa haki. Miongoni mwa matatizo hayo ni pamoja na urasimu usiokuwa wa lazima, gharama kubwa, umbali, upungufu wa watumishi, mifumo isiyo rafiki, mifumo iliyo na mitizamo hasi, rushwa n.k. Baadhi ya watoto wanaoishi katika mazingira hatarishi wamejikuta wakikosa haki zao kama.vile kudhulumiwa mirathi, kunyang'anywa ardhi, mali zao kutumiwa ovyo na ndugu wa marehemu kitu ambacho huwafanya wakose haki zao za msingi

Jitihada mbalimbali zimefanywa na serikali, mashirika ya kimataifa, mashirika yasiyokuwa ya kiserikali, mashirika ya kidini, na vikundi vya kijamii ili kuwasaidia watoto hao kwa njia ya kuwapa misaada ya mahitaji ya msingi. Hata hivyo kwa kuwasaidia mahitaji muhimu hakutoshii

katika kuondoa suala zima la unyanyasaji unaotokana na ukosefu wa haki na sheria. Hivyo mpango wa Uwezeshaji Haki Jamii unalenga kuwasaidia watoto hao na jamii nzima kwa ujumla katika masuala ya haki na sheria.

5.3 Programu ya stadi za malezi ya watoto walio katika mazingira hatarishi

Takwimu zinazotokana na tafiti mbalimbali zilizofanyika hapa nchini hivi karibuni zinaonyesha kwamba idadi ya watoto walio katika mazingira hatarishi inaongezeka mwaka hadi mwaka. Aidha imebainika kuwa asilimia 12 ya watoto wote nchini ni yatima kutokana na ugonjwa wa UKIMWI na sababu nyingine. Kati ya hao 53% wanalelewa na bibi/babu ambaao ni wazee sana; 12% wanalelewa na kaka au dada ambaao nao ni watoto; 31% wanalelewa na ndugu; 3% wako katika malezi ya kambo na 1% tu wanaishi na watu baki wasiokuwa ndugu. (RAAAP July, 2004)

Hali hii imesababisha mazingira hatarishi zaidi hasa kwa asilimia 65% ya watoto ambaao wanalelewa na wazee au watoto wenzao ambaao hawana stadi za malezi. Hivyo ili kuhakikisha watoto hao wanapatiwa malezi stahiki, idara kwa kushirikiana na wadau iliandaa programu ya stadi za malezi ya watoto walio katika mazingira hatarishi ili kujenga uwezo wa walezi na jamii kwa ujumla pamoja na watoa huduma mbalimbali katika jamii. Kupitia programu hii Idara imetoea mwongozo wa mafunzo ya stadi za malezi ya watoto walio katika mazingira hatarishi wenye kugusa maeneo muhimu ya malezi na ulinzi wa WKMH kama vile: Haki na ustawi wa mtoto; afya na lishe; Msaada wa kisaikolojia na

kijamii; ulinzi dhidi ya vitendo vya ukatili na unyanyasajii wa watoto; pamoja na stadi za maisha kwa WKMH. Mafunzo hayo hutolewa na idara ili kuzijengea uwezo Halmashauri kuititia kutoa mafunzo ya stadi za malezi kwa wavezeshaji ngazi za halmashauri, Kata, na vijiji/mitaa. Mafunzo hayo hutolewa katika maeneo ya halmashauri ambayo yamekwishatekeleza zoezi la utambuzi wa WKMH na kuweka mifumo ambayo ni shirikishi jamii ya kuwahudumia. Aidha mafunzo haya hutolewa kuwajengea uwezo watoa huduma wengine wanaohudumia watoto walio katika mazingira hatarishi kama vile walimu; walezi katika makao ya watoto wenye shida; watoa huduma wa kujitolea katika jamii (OVC Community volunteers) chini ya mashirika yasiyo ya kiserikali, mashirika ya kidini, na ya kijamii.

5.4 Programu ya malezi, makuzi na maendeleo ya awali ya watoto wadogo 0-8

Idara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wakiwemo UNICEF, Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto, Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundis na Mtandao wa Malezi imeandaa na kutekeleza program ya malezi, makuzi na maendeleo ya awali ya watoto wadogo kuanzia umri wa 0 hadi miaka 8. Ili kurahisisha utekelezaji, idara imeandaa; mwongozo wa wavezeshaji wa mafunzo ya malezi changamshi ya awali kwa watoto wadogo 0-8, viwango vya ubora katika utoaji wa huduma za malezi, makuzi na maendeleo kwa watoto wadogo, sera jumuishi ya malezi, makuzi na maendeleo ya watoto wadogo, na Kuendesha mafunzo ya malezi, makuzi na maendeleo ya watoto wadogo kwa wavezeshaji na wadau mbalimbali.

5.5 Mpango wa Uzuiaji Usafirishaji Haramu wa Watu

Kutokana na mabadiliko ya kisiasa, kiuchumi na kijamii, Tanzania imejikuta ikiwa ni moja kati ya nchi ambazo suala la usafirishaji haramu wa binadamu hususani watoto linatendeka na kuongezeka siku hadi siku. Kutokana na tafiti zilizofanyika imeonekana ndani ya nchi yaani toka mkoa mmoja kwenda mwingine au kutoka vijijiini kwenda mijini. Hata hivyo imebainika kuwa usafirishaji wa nje ya nchi pia upo ingawa sio kwa kiasi kikubwa. Sababu iliyo kuu ya usafirishaji huu ni umaskini wa kipato, hivyo wanaosafirishwa wamekuwa wakidanganywa kwa kuahidiwa kupatiwa fedha zitakazowasaidia kuinua vipato vyao pamoja na familia zao. Usafirishaji huu hujumuisha hata watoto hivyo huwakosesha haki zao za msingi zikiwemo elimu, malazi, afya na malezi bora kwa ujumla wake.

Idara kwa kushirikiana na shirika la IOM (International Organization for Migration), imekuwa ikifanya juhudhi mbalimbali ili kuweza kukabiliana na tatizo hilo;

Jitihada hizo ni pamoja na; -

- Kufanya mikutano na wadau wanaojishughulisha na masuala ya watoto kwa lengo la kuandaa mfumo wa kuwasaidia watoto hawa (referral system).
- Kutoa mafunzo kwa maafisa ustawi wa jamii toka mikoa inayoaminika kuwa kutoa, kupokea au kupitisha watoto wahanga wa usafirishaji haramu wa binadamu, kwa lengo la kujengeana uwezo ili kuweza kupambana na tatizo hili.
- Kuhamasisha jamii kupitia njia mbalimbali kama vile:- Utoaji wa kalenda zenye ujumbe maalum wa kuhabarisha au kuelekeza jamii juu ya hatua za ulinzi wa wahanga hususan watoto.

5.6 Huduma na Msaada wa Kisaikolojia na Kijamii (Psychosocial care and Support)

Kwa kipindi kirefu huduma mbalimbali zinazotolewa kwa watoto wanaoishi katika mazingira hatarishi zilikuwa zimejikita zaidi katika masuala ya elimu, chakula, mavazi na malazi na kusahau mahitaji ya kisaikolojia na kijamii ambayo ni kwa makundi hayo. Hali hii imepelekea makundi hayo kuendelea kuwa katika hali hatarishi kutokana na kuendelea kuwa na msongo pamoja na kukosa mnyembuko. Hata hivyo ili kuhakikisha makundi hayo yanapatiwa huduma ya msaada wa kisaikolojia na kijamii, Idara ya Ustawi wa Jamii kwa kushirikiana na shirika la 'Regional Psychosocial Care and Support Initiatives' (REPSSI), imeandaa mpango wa kuwajengea uwezo Maafisa Ustawi wa Jamii pamoja na watoa huduma kwa watoto wanaoishi katika mazingira hatarishi katika ngazi ya jamii.

Kupitia programu hii, Maafisa Ustawi wa Jamii na watoa huduma wengine wanaendelea kujengewa uwezo kuhusu namna ya kutoa huduma ya kisaikolojia na kijamii kwa watoto wanaoishi katika mazingira hatarishi. Aidha Idara inaandaa Mwongozo wa Taifa wa utoaji wa huduma na msaada wa kisaikolojia na kijamii kwa watoto walio katika mazingira hatarishi

5.7 Programu ya Maboresho ya Sekta ya Sheria

Idara ya Ustawi wa Jamii ni mojawapo ya taasisi zinazotekeleza programu ya maboresho ya sekta ya sheria ambayo dira yake ni upatikanaji wa haki kwa wote kwa wakati .Majukumu ya Idara ya Ustawi Jamii katika programu kwa mujibu wa mpango mkakati ni; kuboresha haki kwa watoto walio katika mkinzano

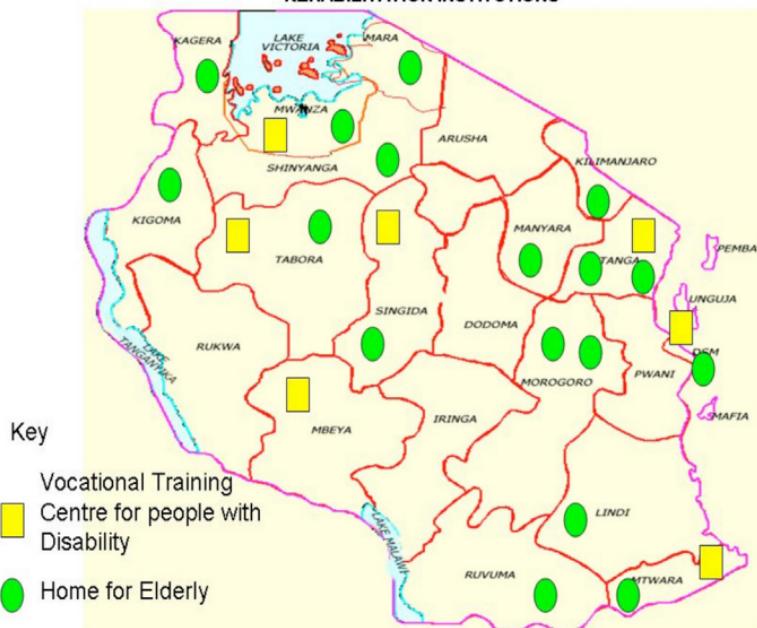
na sheria na kuboresha miundo mbinu katika taasisi zinazotoa huduma za matunzo na ulinzi kwa watoto walio katika mkinzano wa sheria. Ili kuflikia malengo haya, Idara inalenga;

- Kujenga/kuwa na shule za Maadilisho katika kila kanda.
- Kujenga Mahabusi ya watoto katika kila kanda;
- Kukarabati miundo mbinu katika Mahabusi za watoto;
- Kuboresha usafiri na upatikanaji wa vifaa katika Mahabusi za watoto;
- Kukarabati Shule ya Maadilisho Irambo;
- Kutoa mafunzo kwa wasimamiaji wa haki kwa watoto walio katika mkinzano na sheria.

Ministry of Health and Social Welfare

Department of Social Welfare

REHABILITATION INSTITUTIONS

IJUE IDARA YA USTAWI WA JAMII

Idara ya Ustawi wa Jamii, S.L.P. 1949 Dar es Salaam

USAID
KUTOKA KWIA VIATU
WA MAREKANI

